

FÆRDIGT INTERVIEW ARBEJDE

Når man er gået, er man gået, og i øvrigt skal en ny formand ikke have svigermor i huset, siger Kirsten Stallknecht, der giver et tilbageblik på sit liv og sine 28 år som formand for Dansk Sygeplejeråd. I interviewet, der fandt sted umiddelbart før kongressen, fortæller hun bl.a. om sine forældre og den styrke, de gav hende med en opdragelse til ansvar og selvstændighed.

Man ser det for sig: Den knap 30-årige afdelingssygeplejerske *Kirsten Stallknecht* på vej op til formandskontoret i Vimmelskiftet. Ung og målbevidst, opsat på sit nye job og temmelig sikker på, at det nok skal gå. For det, man holder af og lægger et stykke arbejde i, giver resultater.

Sådan lyder på kort form essensen af hendes livsholdning, men der hører selvfølgelig meget mere til, når hun 28 år ældre forlader sin magtfulde stilling lige så beslutsom, som da hun ankom. For det er altsammen nøje planlagt, og som hun selv udtrykker det med vanlig slagfærdighed: "Der er ingen, der er i tvivl om, hvor denne her Nora går hen. Hun går hjem!"

Har man selv truffet sin beslutning efter moden overvejelse, er det ikke svært. Det bliver lidt ejendommeligt i en periode af kortere eller længere varighed. Det bliver et anderledes liv, men det er et liv, jeg selv har bestemt. Når man er gået, er man gået, og i øvrigt skal en ny formand ikke ha' en svigermor i huset.

Dansk Sygeplejeråd har så mange kræfter og har allerede genvundet væsentlige dele

af de ressourcer, der blev brugt under konflikten i 95, så det er det rigtige tidspunkt at gå videre og tegne en ny fremtidsepoke for organisationen.

Jeg vil så sidde fornøjet på sidelinjen og beskæftige mig så meget, jeg overhovedet kan, med vores historieprojekt. Det er blevet mit hjertebarn i de senere år, som jeg ikke har haft meget tid til. Det får jeg mere luft til, og det vil jeg meget gerne, for jeg synes, de danske sygeplejersker har en spændende historie: En kombination af noget meget hverdagsagtigt og basalt og med utrolig mange varianter, både på det nationale og internationale plan. Mange mærkesager er blevet vundet gennem årene, og megen modstand er successivt blevet overvundet. Der er mange gode succeshistorier."

Hjemlig hygge

Ingen kan være i tvivl om, at Kirsten Stallknecht personificerer såvel modgang som medgang. Hendes håndfaste lederstil har affødt ros ▶

Det er karakteristisk for de fag, der eksempelvis passer gamle og syge, at de allesammen er lavtlønsgag.

AF ANNAGRETTE SKOV, JOURNALIST • FOTO: MARK ANDERSEN

Kirsten Stallknecht tiltrådte som Dansk Sygeplejeråds formand den 8. maj 1968, og med afgang den 24. maj 1996 bliver det til en formandsperiode på i alt 28 år og 17 dage. Dermed tegner hun sig for den hidtil længste formandsperiode i Dansk Sygeplejeråds historie.

og kritik, uden at det hverken er steget hende til hovedet, eller har slået hende ud. Formentlig fordi hun har sit rodnet i orden til sygeplejen, det faglige arbejde og opvæksten i et hjem, der gav hende frihed inden for de borgerlige normers rammer. Ikke overraskende er hendes repræsentationslokale eller mødeværelse på fjerde sal i det snørklede hus i Vimmelskaftet en stue, der formelig oser af hjemlig hygge. Mahogni og antikke vaser, flere sofagrupper med puder og gode landskabsbilleder af Odsherred-malere – i kontrast til de sterile interiører, erhvervs- og organisationslivets tunge drenge traditionelt befinder sig i. Med sine mange tillidshverv har hun selv været og vil i et vist omfang fortsat tilhøre etablissementet som formand for Dansk Olie og Naturgas A/Ss repræsentantskab, medlem af Nationalbankens repræsentantskab, og formand for Fonden Wonderful Copenhagen, der arbejder for Københavns turisme, plus et par andre »ben«, der ikke relaterer til sygeplejerådets formandspost. Dem overtager efterfølgeren. Og de er vigtige, kan man forstå på den afgående formand, for man kan lære meget af de mange kontakter uden for huset. Og så giver de indflydelse.

Fra et hjem med klaver

Indflydelse må man ha', hvis man vil frem i verden. Det ville den unge Kirsten meget tidligt. Hun kommer fra et hjem med klaver, og det kom ikke af sig selv. Nøjsomhed og flid er kodeordene til hendes karriere, der ligesom alle andre sygeplejerskers i hendes generation begyndte i flinkeskolen.

"Min mor havde ingen uddannelse. Hun tog ud at tjene og kom til København med sin kurvekuffert, da hun var 18 år. Jeg har den endnu, og den er godt slidt. Hun var et spændende menneske, der kunne lave alt med sine hænder. Min mor var drevet frem af, at det skulle være bedre for mig, end det havde været for hende. Jeg skulle lære at spille og danse, og jeg skulle altid have pænt tøj på. Ligemeget hvor få penge, de havde, fik mor altid bakset noget sammen, så jeg så pæn ud. Det gjaldt for hele familien. Min bror og jeg blev hevet ud af vaskebaljen. Hun havde sans for kvalitet. Hjemmet skulle være præget af smukke ting. Godt håndværk, der kunne holde. Havde det stået til far, der var styrmand og med årene blev

kaptajn ved isbrydertjenesten, havde vi haft et spisebord, fire stole og mange millioner i banken. Men når der skulle arbejdes, var der ingen forskel på mine forældre. De var altid i gang, og mor havde altid noget i hænderne.

Jeg har altid været vant til, at man arbejdede og holdt ved lige. Det var også mor, der fandt sommerhuset efter krigen og havde til udbetalingen på en livsforsikring. Far og mor var meget forskellige, men supplerede hinanden fortræffeligt. Hvis nogen udefra truede reden, var der én front. Mor klarede meget med humoristisk sans. Hvis far var imod noget, vidste hun også, hvordan han skulle snøres.

Jeg fik lov til mange ting, men måtte selv ta' de skrammer, der fulgte med. Begav man sig ud i noget, måtte man også gøre det færdigt. Der var ikke plads til halve løsninger. Til gengæld vidste man godt, at de var der, hvis der kom vanskeligheder. Det giver mod til at prøve mangt og meget. Går det godt, giver det selvtillid og selvstændighed.

Men det giver også frihedstrang i forhold til forældrene. Og det kom nok lidt bag på dem. De tilhørte jo den gamle skole, og teenage-begrebet var ikke rigtig opfundet i min tid."

Oprørske kolbøtter

Kirsten Stallknecht slog en del oprørske kolbøtter i sine unge dage, først i gymnasiet, som hendes far tog hende ud af, da han fik besked om, at hun skulle gå første g om. Så måtte det jo være, fordi hun var doven. I stedet kom hun på husholdningsskole og et år i huset i Svejts. Derefter blev hun elev på Holbæk Amtssygehus, og det gav også en frihed, for da skulle hun heller ikke bo hjemme; men da det viste sig, at friheden var begrænset til ikke at modtage besøg af mandlige venner på værelset i sygeplejeboligen, gik det galt.

"Jeg kunne ikke få ind i mit hoved, hvorfor andre skulle blande sig i det, når jeg betalte

for værelset. Min grundlæggende holdning har altid været, at dem, der betaler, de bestemmer.

Derefter kom jeg på Rigshospitalet, hvor jeg afsluttede min uddannelse. Jeg har aldrig villet være andet end sygeplejerske. Det faglige arbejde kom pø om pø. Nærmest lidt tilfældigt, fordi nogen skubbede mig ind i det.

Mens jeg var i Århus på Danmarks Sygeplejerskehøjskole for at uddanne mig som leder og underviser, ringede de var fra København og spurgte, om jeg ville stille op til Dansk Sygeplejeråds repræsentantskab. Det skete samtidig med, at jeg skrev en pædagogisk hovedopgave om Dansk Sygeplejeråds historie. Det var sådan en lidt bagvendt måde at komme ind i organisationspolitik på, men det fængede, og i 1966 blev jeg på repræsentantskabsmødet valgt til medlem af hovedbestyrelsen, der kun mødtes tre gange om året.

Det syntes jeg godt, jeg kunne klare, samtidig med at jeg skulle hjem og være afdelingssygeplejerske på Rigshospitalet."

Ansvarfølelsen

Set i bakspejlet synes Kirsten Stallknecht, at hendes fagpolitiske karriere altid har været præget af, at der var nogen, der skubbede til hende og viste hende tillid. Det var andre, der mente, hun burde stille op til formandsposten ved valget i 1968, og når de syntes, hun egnede sig til jobbet, sagde hun gerne ja.

"Det er vel egentlig meget karakteristisk for mit arbejdsliv: For det første har der været nogen, der troede på mig, for det andet har der været nogen, der mente, jeg kunne noget mere. Det var jo heller ikke mit eget forslag at blive formand for Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF), og det blev jeg jo som den første kvindelige hovedorganisationsformand i Danmark. Det har været utroligt inspirerende, at nogle andre mennesker tror og mener, du kan noget og gerne vil ha' dig til at gøre noget.

Det styrker ens selvtillid. Konsekvensen har så været, at man måtte gøre det bedste, man kunne. Og da er ens ansvarfølelse nok en hård arbejdsgiver. Du kan utvivlsomt finde utallige udtalelser om, at jeg er flittig. Det hænger sammen med, at jeg vil gøre det så godt, som jeg overhovedet kan. Det kræver udholdenhed, som ikke var min

Jeg er altid blevet behandlet som én af flokken. Jeg har været med, hvor det skete, og jeg har aldrig følt, at der blev taget specielle hensyn til mig som pige.

fornemste dyd, da jeg blev valgt. Jeg har altid haft det sådan, at hvis jeg træffer en beslutning, skal den gennemføres, næsten før den er truffet. Men sådan går det ikke til med organisations- og foreningsarbejde. Tingene tager tid. Det er en af de erfaringer, jeg har fået undervejs. Nogle gange stikker man et forslag ud, og så kan det godt være, man får præsenteret det fem år for tidligt. Men hvis man selv tror på det – også efter at det har været skubbet væk – må man komme tilbage med det, måske i en lidt anden form. Man må blive ved, og så giver det resultater.

Jeg er ikke meget for at bruge min tid på sådan almindelig snak, der ikke fører til ret meget, medmindre det er en fase, hvor det er vigtigt, man snakker sammen, uden at det skal føre til noget straks. Jeg er jo også kendt for, at jeg kender mange mennesker og holder kontakt med dem. Det ser ikke alt-sammen lige målrettet ud, men det kan ofte være et skridt i én eller anden retning."

Hr. Stallknecht

Danmarks første kvindelige hovedorganisationsformand var også den første kvinde i det europæiske organisationssamarbejde. Hun modtog breve fra udlandet, stilet til hr. Stallknecht! Så der blev kigget, da hun dukkede op til det første internationale møde engang i 70'erne.

"Det var dengang, der var så få kvinder med, at man altid kunne regne med at komme ud at danse efter middagene. Og der kan man også få snakket om mangt og meget, som på ingen måde skal under-vurderes. Hvis man ikke er til snak over for mange bajere, er dansen en anden mulighed.

Nu er jeg ikke den mest usynlige i min form, dels på grund af min rapkæftethed, dels fordi jeg jo altid har placeret mig der, hvor der sker noget, men jeg synes, det er spændende at se, der kommer flere kvinder ind. Det tror jeg vil påvirke mange ting de kommende år. Vi vil det samme som mændene på mange måder, men formen er nok lidt anderledes."

– Man har altid sagt, at de få kvinder, der var med i din generation og tidligere, deltog på mandssamfundets præmisser...

"Det afhænger af, hvad præmisserne er. Der er aldrig nogen, der har beskyldt mig for ikke at være en pige, men

hvis præmisserne er den måde, der arbejdes på, de hug vi tager i døgndrift, er det rigtigt nok. Der er perioder, hvor familien ikke har første prioritet. Derfor er det vigtigt at have baglandet i orden. Det kan man godt sige er på mændenes præmisser, men det er jo også en del af arbejdets egenart. Jeg er altid blevet behandlet som én af flokken. Jeg har været med, hvor det skete, og jeg har aldrig følt, at der er blevet taget specielle hensyn til mig som pige, eller at der var ting, man ikke talte om. Det har jeg aldrig. Der er blevet givet og taget af karsken bælg."

Kvinder og kapital

– Jeg husker, det gjorde indtryk, da du på Nordisk Forums ligestillingskonference i Oslo i 1988 ruskede op i forsamlingen med en tale om, at så længe kvinder ingen indflydelse havde på kapitaldannelse og investeringer, ville mændene køre løbet.

"Jeg er ikke opdraget til at tænke sådan. I mit barndomshjem var det far, der tjente pengene og mor, der fik huset til at køre. Hvis hun – og vi – skulle have noget, skulle pengene ud af far. Det syntes jeg ikke var nogen rimelig situation, men der var ikke så meget kvindesagsdiskussion i det hus. Jeg havde bare en klar fornemmelse af, at den situation ville jeg ikke være i. Jeg ville kunne forsørge mig selv. Derfor var jeg meget enig med min mor, når hun fastholdt, at jeg skulle have en uddannelse.

Det tror jeg er meget grundlæggende for mig. Derved har jeg også en frihed. Mange kvindeskæbner har krydset mine spor i de år, der er gået, og jeg har set, hvor forskellig tilværelsen har formet sig for mange af dem, der kunne forsørge sig selv og dem, der ikke kunne.

Da jeg blev mere politisk bevidst, begyndte jeg at notere mig, hvad der egentlig skete. Det har været karakteristisk, at vores kvindelige politikere – både kommunalt, amtskommunalt, i Folketinget, og i virkeligheden også på mange måder i organisationssy-

stemet – har siddet på de bløde områder. Alt det, som har med socialpolitik, kultur og sundhed at gøre. Mens mændene har siddet meget tungt på økonomiudvalg, teknikområdet og ikke mindst finansministerposter. Det har slået mig, at i mange år havde ingen øje for det, men lige pludselig var der én, der skrev en artikel i Børsen, om at fru Stallknecht sad på poster, som gav indflydelse på store pengemængder. Og så blev jeg pludselig interessant, for så var jeg en afart af racen. Det var på det tidspunkt, jeg sad i ATPs bestyrelse, i Dyrtidsfondens bestyrelsen, i Pensionskassen for sygeplejersker, i Nationalbankens repræsentantskab osv. Samtidig gik det også op for folk, at der var ganske mange penge i Dansk Sygeplejeråd.

Det tror jeg var med til at gøre mig bevidst om, at hvis kvinderne ikke sørgede for at komme til at sidde sådan, at de havde en rimelig placering på økonomiområderne, kom vi aldrig længere.

I Oslo sagde jeg også, at så længe vi ikke har prøvet at have en kvindelig finansminister, har vi ikke ligestilling. Eller en kvindelig økonomiminister, som vi rent faktisk har fået. Jeg mener, det er vigtigt, at kvinder også går efter den type poster. Som ikke er bange for at være der, hvor det også kan blive ubehageligt.

For mig skal ligestilling leves, ikke bare for at få mere magt, men også for at få mere ansvar og nogle gange være der, hvor der træffes benhårde og bestemt ikke populære beslutninger. Hvis det altid er på de bløde områder, kvinder slår igennem, bliver det et tilbagefald til det gamle rollemønster, hvor de tager sig af omsorgen for de gamle, børnene og familien, mens mændene tager sig af pengene."

Start i køkkenet

– Er de bløde værdier ikke udmærkede. De findes jo bl. a. i dit eget fag, sygeplejen?

"Jovist, men hvis man tager diskussionen ud fra, hvad ligestilling er, er man nødt til at sætte tingene i relief. Og du kan se, at de bløde værdier stadig ingen økonomisk værd har i det danske samfund. Det er karakteristisk for de fag, der passer gamle, syge, evnesvage, handicappede osv., at de allesammen er lavtlønsfag. Husarbejdet er jo heller ikke noget, man pristalsfastsætter i Danmark. Se på slagsmålet om hjem-

Mange kvindeskæbner har krydset mine spor, og jeg har set, hvor forskellig tilværelsen har formet sig for mange af dem, der kunne forsørge sig selv, og dem, der ikke kunne.

meserviceordningerne. For mig har der aldrig været tvivl om, at jeg ville være sygeplejerske, fordi det har så mange gode ting i sig, man som menneske kan leve op til eller med, men samtidig harmer det mig, at vi skulle igennem sidste års forhandlings-slagsmål for at få et voldsomt ryk på sygeplejerskernes lønninger. Det fortæller noget om, at værdisættelsen fortsat er meget gammeldags. Prøv at se på, hvad edb-eksperterne kan få i løn og sæt det i relation til det. Dem, der kan passe maskinerne, får meget mere i løn end dem, der kan passe mennesker."

- Ville det få en afsmittende virkning på omsorg og pleje, hvis kvinderne fik større indflydelse på samfundsøkonomien?
"Ikke med et slag, men det er givet, at den udvikling, vi ser, den holdningsændring, der er på vej, vil slå igennem på de fagområder. Det er der for mig ingen tvivl om. Men det sker ikke over natten. Man må hele tiden arbejde for, at de bløde værdier får en bedre status i det danske samfund. Og man kan starte hjemme i sit eget køkken. Unge deler arbejdet på en anden måde end før. De deler omsorgen for børnene på en helt anden måde end for to til tre generationer siden. Det mener jeg, er den rigtige måde. Til gengæld er det også morsomt at følge den debat, hvor unge kvinder siger: Nu gider vi ikke høre mere om det der rødstrømpehalløj. Nej, men det er, fordi meget af det, kvinderne dengang sloges for, er blevet selvfølgeligt for de unge kvinder, ligesom det er en selvfølgelighed for min generation, at vi har bad i huset. Det var det sandt for dyden ikke i mine forældres generation."

Offentligt sundhedsvæsen

Christiansborg er inden for synsfeltet fra Kirsten Stallknechts kontor, og hun har gennem årene holdt et vågent og kritisk øje med de politiske manøvrer. I dag noterer hun med tilfredshed, at anvendelsen af den såkaldte salamimetode, der med sin beskæring af de offentlige ydelser gik hårdt ud over sundhedsvæsenet, er afløst af prioriteringsdebatter.

"Og det er straks mere positivt. I dag har alle partier i Folketinget erkendt, at behandlingen af sundhedsvæsenet en meget lang årrække har været for hård. Derfor er man nødt til at give det flere ressourcer samtidig med, at man ikke

bare giver los. Vi har fået en debat om, hvad det er for et sundhedsvæsen, vi skal ha'. Skal alt det, der kan lade sig gøre, også være muligt? Førhen skulle vi gøre alt, men det måtte ikke koste flere penge, og det kunne kun få én konsekvens, nemlig at vi tog fra behandling af sygdomme, der ikke var interessante. Det har så ført til et nedslidt sundhedsvæsen, og det erkender både amterne og regeringen. Jeg synes, det er godt, man er begyndt at gøre noget ved den problematik.

Til gengæld er der stadig mange rumlerier om alle mulige og umulige eksperimenter, fordi der er mange i det danske samfund, der tror, at gør man noget privat, er alt godt. Og da synes jeg, man er nødt til at spørge: Hvad laver de, og hvad kommer der ud af det?"

- Du tænker på privatisering og udlicitering?

"Ja, men ikke fordi der er grund til at føre den store ideologiske kamp mod de private sygehuse, for de skal nok slå sig selv ihjel. Den generelle holdning blandt danskerne er, at når de betaler så høj en skat, er der visse grundlæggende ting i samfundet, som skal være i orden, og en af dem er sundhedsvæsenet.

Der vil i alle samfund være nogen, som både kan og vil betale for at få lavet noget hurtigt og under bestemte konditioner. Det er også godt nok, men det kan aldrig bære et sundhedsvæsen. Det ved vi fra USA, der kører med høj privatisering, uden at det giver nogen særlig billig drift. Det mest betænkelige er, at behandlingen af mennesker i givet fald bliver forskellig. Det svarer ikke til et land, hvor få har for meget og færre for lidt."

- Er det et problem, de almindelige sygeplejersker står med på deres arbejdsplads?

"Ja. Det vil de altid have med sig, for de møder patienterne, menneskene, lige præcis der, hvor behovet er. De oplever den enkeltes møde med systemet. Når vilkårene er for dårlige, fordi der mangler ressourcer, kommer sygeplejerskernes reaktioner. For

det første prøver de at klare det alligevel, for det andet føler de sig utilstrækkelige, fordi de ikke kan magte det, og for det tredje kommer oplevelsen af, at man gør sit arbejde dårligt. Det fremkalder aggressionen. Når sygeplejerskerne reagerede så voldsomt og fik stor befolkningsstøtte i 95, er det præcis, fordi de har oplevet kombinationen af, at det er vanskeligt at gøre et ordentligt stykke arbejde, fordi der skal nås så meget med dårligere og dårligere patienter på kortere tid og samtidig til en dårlig løn. Så får du en eksplosion, og når sådan en gruppe eksploderer, er det alvor. Det så man stærkest, da de mødtes på Christiansborg. Det var en faglig og menneskelig indignation, og den kan ikke stoppes. Den er bærekraft for en bedre udvikling."

Psykisk belastning

- Var det bedre at være sygeplejerske før, da du var ung?

"Nej, vi havde også mange dårlige patienter. Men vi havde dem væsentligt længere. I dag klares de lettere sygdomme ambulantly eller med korttidsindlæggelser. I min tid havde vi altid en slyngelstue med patienter, der ikke fejlede så meget. Hvis vi havde tunge cancerpatienter, der tog mange kræfter, fordi man måtte yde noget personligt, kunne man altid lige slå et slag ind over sådan en stue og få sig en munter passiar, gøre sig et ærinde, så man lige fik luft, før man gik videre til den næste dårlige patient.

Den mulighed eksisterer ikke mere, fordi patienter, der ligger længere, er meget syge. Den psykologiske påvirkning, som også professionelle oplever, er meget stor. Der har aldrig været accepteret en øvre grænse for, hvad de professionelle kan magte. At det kan være en psykisk belastning, er egentlig ikke noget, man har snakket om før i de senere år.

Men det er jo én af konsekvenserne for vore unge, der rekrutteres som læger eller sygeplejersker. De kommer med samme ballast som unge, der går ind i andre fag. Der tales meget om, at mennesker skal have psykologstøtte, når de kommer i krise eller er i en vanskelig situation, men der er aldrig nogen, der har tænkt på, at man også kan belaste professionelle i sundhedsvæsenet ud over en vis grænse. Det bør man være mere opmærksom på. Det har først og fremmest at gøre med tilrettelæggelse

Der har aldrig været accepteret en øvre grænse for, hvad de professionelle kan magte. At det kan være en psykisk belastning er egentlig ikke noget, man har snakket om før i de senere år.

af arbejdet på afdelingen, at der er det mandskab, der skal til, og så handler det om moderne personalepolitik, hvor man også er opmærksom på personalets behov."

– Så er vi kommet væk fra det, lønkampen handlede om?

"Ikke så langt endda, for det var en op-hobning af miljø- og arbejdstidsforhold, belastninger og lønnen, der fik det til at eksplodere. Plus det at alle vore argumenter ved forhandlingsbordet opleves ikke at tælle.

Den lov, der blev vedtaget i Folketinget, og som vi ikke brød os om, fordi vi ikke kan li', at man lovgiver i stedet for at klare det gennem forhandlingssystemet, var ikke karakteristisk. For første gang erkendte man, at der var noget rigtigt i sygeplejerskernes argumenter og dekreterede et udvalgsarbejde, der til fulde dokumenterede, at fra man i 69 fastsatte grundlæggende forskellige grupperingers placering i det offentlige lønsystem til i dag, er der sket en verden af udvikling i forhold til arbejdets art, omfang, karakter, ansvar og kompetence. Dvs. at man faktisk bekræfter vores hovedargumenter."

– Vil det sige, at du forlader skuden nu, fordi det går den rigtige vej?

"Jeg går på et tidspunkt, hvor der er lagt et grundlag, der kan forhandles videre på i forhold til den strategi, hovedbestyrelsen selv har lagt.

Der er kommet modeller ind, som vil danne grundlag for yderligere styrkelse af sygeplejerskernes løn – og arbejdsvilkår de kommende år. Men det vil være forkert af mig at spå om, at sådan skal man gøre. Mange af præmisserne kan ændre sig. Dem kan jeg ikke spå om, før jeg sidder i situationen, og det bliver ikke mig."

Hurtig i replikken

Kirsten Stallknecht er udmærket bekendt med, at omverdenen vurderer hende som en hård banan i forhandlingssituationer. Hun indrømmer, at hendes stil kan være barsk.

"Den meget direkte form har altid været min stil. Den kan være stødende engang imellem, men den kan altså også være befriende. Det er klart, jeg har måttet arbejde med den form, for jeg er nogle gange lidt rap i replikken, og når jeg engang imellem ikke tænker mig godt nok om, fordi jeg er for hurtig,

kan det komme til at virke sårende. Og det er ikke ønskeligt.

Men klar tale kan medlemmerne forstå. Det kan pressen forstå. Man lærer det i forhold til tv-mediet, for man finder lynhurtigt ud af, at hvis man vil ha' gennemslagskraft, nytter det ikke noget med et æh og et åh. Kan man ikke få sit budskab igennem på to minutter, bliver man ikke hørt. Og jeg kan nu bedst li' at blive hørt."

– En journalist, der portrætterede dig i Weekendavisen, påstod, at der vokser ingen underskov i Kirsten Stallknechts skygge.

"Ja, det så jeg godt, og jeg synes ikke, den karakteristisk er helt rigtig. Men jeg kan godt forstå, den opstår, for jeg fylder meget. Jeg fylder på forhandlingsscenen. Jeg fylder på det store økonomiske område, på det internationale område, og ganske meget på den faglige udvikling. Der har aldrig været nogen, der har været i tvivl om, hvem der var talsmand for Dansk Sygeplejeråd i min formandstid. Men det betyder ikke, at der ikke er en underskov. Efter min opfattelse vil en ny formand være meget godt stillet, men det vil også kræve meget af hende, fordi vi har en hovedbestyrelse, hvis medlemmer allesammen er organisationstrænede og vant til at træffe beslutninger. Vi har også et stort tillidsmandskorps, som under konflikten viste, hvor meget de er i stand til at klare. Nej, jeg synes ikke, karakteristikken er rigtig."

– Har du fjender?

"Det har jeg utvivlsomt. Jeg er helt sikker på, der findes mennesker i Danmark, der ikke kan udstå mig. Du kan ikke leve et så udadventt liv og træffe så mange beslutninger, uden at der indimellem er nogen, der ikke kan acceptere dig. Der er sikkert også nogen, der ikke kan li' min form, men det er ikke det, der præger min tilværelse."

Fundamentalt tryk

Til Kirsten Stallknechts tilværelse hører et privatliv sammen med FTF-formanden, Anker Christoffersen, i deres hjem i Allerød.

Et liv uden offentlig opmærksomhed, for det skylder man sin familie, mener hun. "Men Anker er en klippe," udbryder hun spontant. Han er helt indstillet på, at hun næste år stiller op til formandsposten i ICN (International Council of Nurses), hvor hun har været bestyrelsesmedlem i otte år.

– Har dit liv været en eneste lang succeshistorie?

"Der er modgang i alle menneskers liv. Den modgang, jeg har haft i min private tilværelse, har jeg på en eller anden måde arbejdet mig igennem. Der er altid nogen, som vil hjælpe mig. Jeg har aldrig sådan rigtigt følt mig forladt af Gud og mennesker. Og det er jo en meget stor styrke.

Den modgang, jeg har haft i mit arbejde, har på mange måder været privilegeret, fordi jeg altid i alle de 28 år har haft en hovedbestyrelse med et flertal, der troede på mig. De gik med mig, når jeg gik en anden vej eller kom selv med forslag til, at man kunne gå en anden vej.

Jeg har følt mig tryk, når jeg gik tilbage til hovedbestyrelsen eller til sekretariatet. Jeg har egentlig altid været tryk, når jeg tog ud til medlemsmøder. Jeg tror, det hænger sammen med, at man har et fælles fag, som er et så stærkt humanistisk fag, at det også giver forståelse i vanskelige situationer. Og da jeg mistede min mor lige før min 50-års dag, som for alle mennesker er en milepæl i livet, mødte jeg en utrolig opbakning og medleven. Jeg kan også mærke det nu, hvor jeg lige har mistet min far, og hvor der er strømmet ind med venlige og gode hilsener, et knus her og der, både her i huset og af mennesker ude samfundet, som jeg ikke har daglig kontakt med. Det er en berigende oplevelse, at man oplever, at nogle forstår der sker noget i ens liv, som er svært at gennemleve. Det gør, at de fleste sorger er til at bære, og jeg har ikke – det må jeg sige ærligt – haft sorger, der var ubærlige." □

Den meget direkte form har altid været min stil. Den kan virke stødende engang imellem, men den kan altså også være befriende.

*Nøgleord:
Interview, kongres, Kirsten Stallknecht.*